

Komunitní práce

Požadavky na absolvování

- Esej (viz Moodle)
- Referát (viz Moodle)
- Test z komunitní práce
 - Přednášky
 - Havrdová, Z. a kol., *Mít život ve svých rukou: O oblastech a postupech práce komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách*, Praha – Toužim, 2013.

Metody sociální práce

- SP bývá považována za práci s jednotlivcem – poradenství, případovou práci.
- Na to je ale zaměřena jen jedna její metoda.
- Hned **tři další metody** jsou však zaměřeny na práci s více lidmi najednou:
 - Rodina
 - Skupina
 - **Komunita**
- Tzn. V těchto metodách jde především o **interakce** mezi lidmi, kteří tvoří rodinu, skupinu nebo **komunitu**.

Sociální práce s komunitou

Komunitní sociální práce

- Zájmová komunita
- Terapeutická komunita
- Teritoriální komunita
- Sociální práce s komunitou je práce se:
 - sociálním systémem tvořeným relativně stálými vazbami a vztahy mezi lidmi, kteří společně obývají nějaké místo (dům, obec, městskou část) a dlouhodobě v něm žijí.

Sociální práce s komunitou

Komunitní práce

- Jde o pomoc komunitě stejně jako by to byl jednotlivec...
- ...nebo je práce s komunitou nejúčinnějším řešením problémů jednotlivců, protože se tak pracuje s jejich prostředím...?!?
- Promyslet během filmu o úspěšné komunitní práci:
 - » (<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10267495379-cesky-zapad/21056226673>)

Sociální kapitál

KCHP/TSPK

Teorie a metody sociální práce:
Sociální práce s komunitou

Kapitál – původní význam

- Ekonomickém význam
- Velké množství peněz, nashromážděné finanční prostředky, bohatství
- S původně ekonomickým významem pojmu potom pracují i jeho přenesené významy
- Karl Marx (1818-1883, německý filosof) na něm postavil svou kritiku tehdejší společnosti. Z této kritiky se vyvinul komunismus.

Kapitál – předmět komunistické kritiky

- Jádrem komunistické kritiky ekonomického fungování společnosti:
 - Majitel továrny vlastní kapitál – peníze, které vloží do výroby: Platí z nich materiál, stroje, energie a dělníky
 - Dělníci vlastní tzv. výrobní prostředky – pracují.
 - Tzn. dělníci svou prací dosahují toho, že má továrník zisk.
 - Proto by je měl platit „spravedlivěji“, neměl by je vykořisťovat...
 - ...což v důsledku znamená, že bude lepší, když mu dělníci pomocí revoluce kapitál odeberou a získají ho tak sami.
- Kapitalismus = Komunistický novotvar pro normální uspořádání společnosti!!!

Kapitál – další/přenesené významy

- **Přírodní:**
 - Nerostné bohatství země/regionu.
 - V historii byly nejrozvinutějšími regiony severní Čechy a severní Morava; dnes tzv. chudé regiony
- **Fyzický:**
 - Výrobní prostředky
 - Schopnost pracovat, fyzická síla, de facto člověk atp.
- **Kulturní:**
 - Kulturní zdroje a dovednosti potřebné k účasti na elitních společenských interakcích
- **Lidský:**
 - Schopnosti a dovednosti člověka
- **Sociální:**
 - **Sociální sítě, jejichž je člověk členem a které pomáhají jemu i komunitě/regionu/státu/společnosti v rozvoji**

Sociální kapitál stručně

- Sociální síť jedince a všechny zdroje, které pomocí ní může mobilizovat.
- Lze přitom sledovat...
 - ... jak kvantitu sítě,
 - ... tak její kvalitu, tzn. kvalitu zdrojů v síti (prestiž, vzdělání členů sítě, atp).
- Vymyslete příklad držitele SK a příklad toho, kdo SK nemá nebo ho má chabý...

Příklad: Film A View to a Kill (1985)

- Klasický film s Jamesem Bondem
 - (http://www.youtube.com/watch?v=shW7k1ch_v4)
- Zničením přírodního bohatství/kapitálu Silicon valley – tzv. křemíkového údolí u San Franciska...
 - (<https://www.google.cz/maps/place/Silicon+Valley,+Kalifornie,+Spojen%C3%A9+st%C3%A1ty+americk%C3%A9/@37.3875617,-122.0574809,8z/data=!4m2!3m1!1s0x808fb68ad0cfc739:0x7eb356b66bd4b50e>)
- ...dojde k poškození ekonomiky stojící na produkci procesorů do počítačů, protože ty se vyrábějí z křemíku - tehdy šlo o dynamicky se rozvíjející novou oblast
- Dnes není tato vazba na místo důležitá, pro ekonomiku je mnohem důležitější **lidský** a **sociální kapitál**, tzn. **znalosti a nápady** vývojářů a jejich **schopnosti kooperovat** (odtud význam tzv. start up firem).

Příklad: Hamburk

- **Hamburk** (něm. Hamburg): Druhé největší město Německa (1,74 mil. obyvatel)
 - » (<https://www.google.cz/maps/place/Hamburk,+N%C4%9Bmecko/@53.5510846,9.9936818,7z/data=!4m2!3m1!1s0x47b161837e1813b9:0x4263df27bd63aa0>)
- Existuje dlouhodobý plán Das „Grüne Netz“ (cca 30 let starý), vytvořit ve městě síť parků, chodníků a cyklostezek, která bude propojovat důležité části města, bude napojená na MHD a **nebude kolidovat** s automobilovou dopravou:
 - *Hamburger Morgen*: Auf sieben Landschaftsachsen sollen Radfahrer und Fußgänger auf den grünen Ring rund um Hamburg gelangen – ohne auch nur eine Straße zu kreuzen. Grünflächen sollen verbunden werden. Autofrei aber wird die Stadt nicht.
 - » (<http://www.mopo.de/nachrichten/gruenes-projekt--wie-autofrei-wird-hamburg-wirklich-,5067140,26004602.html>)
- V poslední době bývá interpretována svým zastánci i kritiky jako snaha zlikvidovat ve městě individuální automobilovou dopravu (vč. hybridů)
 - » (<http://www.autorevue.cz/hamburk-chce-presadit-lidi-z-aut-na-kola-mao-ce-tung-by-mel-radost>)
- *The Independent*: Dr Sven Schulze of Hamburg's Institute for International Economics says that the greening of Hamburg may also bring economic advantages “because it will help attract “highly educated and competent people” to the city, he claims.
 - » (<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/auto-ban-how-hamburg-is-taking-cars-off-the-road-9062461.html>)
- Tzn. urbanistické změny **by měly** ve městě posílit kapitál prostřednictvím získání **lidského** a **sociálního** kapitálu...
- (Hamburger Morgen reaguje a demetuje informace The Independent)

Funkce sociálního kapitálu

- První funkce: **Individualizačně-mobilizační**
 - schopnost těžit z potenciálu kontaktů pro vlastní užitek
- Druhá funkce: **Kolektivní**
 - Internalizace sociálních norem, utváření kolektivního SK
- K oběma patří funkce **individuálně-interakční** coby schopnost sociability.
- Úkol: Formulujte ke první a druhé funkci příklad...

Dvě dimenze sociálního kapitálu

- První dimenzí jsou formální a neformální **sociální sítě** definované jako osobní vztahy, které se akumulují při mezilidské interakci v rodinách, na pracovišti, v sousedství, místních sdruženích a dalších neformálních a formálních setkáváních.
 - Příklady...???
- Druhou dimenzí jsou **důvěra, sdílené normy, hodnoty a porozumění**. To vše jsou sdílené postoje, které jsou přijímány většinou jednotlivců a společenských skupin společnosti jako ‚dobré‘.
 - Příklady...???

Typy sociálního kapitálu podle toho jak funguje

- **Horizontální SK:** Je přístupný jen v určité vrstvě společnosti: soudržnost v komunitě, občanská společnost, rodina
- **Vertikální SK:** Je přístupný napříč vrstvami společnosti. Tzn., že demokratické instituce umožňující sociální inkluzi, mají podporovat změnu horizontálního SK na vertikální SK.
 - Příklady demokratických institucí...???

Sociální kapitál a sociální práce s komunitou

- Při SP s komunitou se de facto pracuje:
 - se sociálními sítěmi v komunitě (budování a využívání kontaktů, přebíráním hodnot a norem)
 - s důvěrou v komunitě/společnosti
 - s demokratickým uspořádáním společnosti
 - viz příklad Český západ – ve filmu to vše bylo vyjádřeno:
 - Šlo o vybudování sítí mezi příslušníky majority z rodinných domů a příslušníky minority z bytovky
 - Zároveň šlo o vybudování důvěry
 - Zároveň šlo o posílení demokratických procesů (osadní výbor, spolupráce s radnicí)

Důvěra ve společnosti

- Bez **důvěry** nemohou sociální sítě fungovat.
- **Důvěra** ve společnosti/komunitě vzniká sdílením stejných hodnot a norem.
- **Důvěra** v lidi, skupiny lidí a společenské instituce posiluje spolupráci mezi jejími členy a vůbec umožňuje jednání ve společnosti. Proto je **důvěra** podstatnou složkou **sociálního kapitálu**.
- Pokud se **důvěra** rozšiřuje na všechny členy společnosti, jde o tzv. **generalizovanou důvěru** – od druhých očekávám v určitých situacích určité způsoby jednání
 - Př.: Ještě dlouho po r. 1989 nikoho nenapadlo přecházet ulice tak jako dnes...
- **Generalizovaná důvěra** posiluje i důvěru v instituce a obráceně: pokud instituce fungují, posiluje se **generalizovaná důvěra**.
 - Příkladem ne/fungování důvěry a generalizované důvěry jsou rozdíly mezi východem a západem Evropy. Tzn., **sociální kapitál** klesá směrem na východ, což je dáno komunistickou minulostí, která stojí za nízkou mírou důvěry ve státní instituce a nízkou mírou participace na společenských problémech a jejich řešení.

SK jako součást levicové politiky (1)

- David Halpern; působil v think tank britské vlády *Prime minister's Strategy Unit* (2002-2010, premiéři Tony Blair, Gordon Brown). Britská vláda (Labour Party, tj. Strana práce, britská soc. dem.) věnovala pozornost SK v SPo a roli státu při vytváření SK.
- „Koloběh sociálního kapitálu“: Empirické výzkumy na jedné straně prokazují existenci pozitivní korelace mezi množstvím sociálního kapitálu, ekonomickým růstem, nízkou mírou kriminality, korupce, lepším veřejným zdravím ad. a na straně druhé úrovní veřejných výdajů a efektivitou státních institucí.
- Vyvážené výdaje státu na veřejné statky jako vzdělání a sociální zabezpečení zmírňují ekonomické a sociální rozdíly, a následně tak vytváří prostředí, které stimuluje sociální důvěru, komunitní a spolkový život. Tím se vytvářejí podmínky pro lepší zdraví, nižší kriminalitu, ekonomický růst a aktivní občanství.
- To se nakonec projeví i tím, že takoví občané jsou ochotní volit vládu, která tento proces podporuje a iniciuje.

SK jako součást levicové politiky (2)

- V tomto pojetí SK nefunguje jen sám od sebe. Musí přijít impuls v podobě veřejných výdajů – tzn. jde o veřejný kapitál, do kterého lze investovat.
- Působí jako kruh: Stát si vlastně korumpuje voliče
- Halpern však fungování SK chápe jako spirálu, která se vyvíjí v čase.
- Opačně to platí také:
 - Nízká mezilidská důvěra podkopává důvěru v instituce. Nedůvěra se pak společností šíří jako nákaza, což vede ke korupci a omezování výdajů na podporu statků podporujících soudržnost, zvyšují se statusové rozdíly ve společnosti, čímž dále klesá důvěra, na které stojí občanský život. To se typicky děje v rozvojových zemích a exSSSR zemích. Ekonomická nerovnost koreluje s nízkou úrovní sociálního kapitálu.

Sociální kapitál a lidský kapitál

- **SK** má sám o sobě omezenou hodnotu, v ekonomickém růstu působí až v kombinaci s ostatními kapitály.
- **Lidský kapitál** se díky **SK** stává efektivnějším: kombinace vlastních schopností a dovedností jednice spojená s jeho „zasítováním“.
- SK tedy nemůže fungovat úplně „levicově“, vždy je třeba nejprve **lidský kapitál** – hodnota a svoboda jednotlivce, což jsou tradiční „pravicové“ hodnoty.

Zajímavosti

- V souvislosti s vyznáním se **SK** zvyšuje, tzn., kdo se hlásí k určitému vyznání, má k dispozici bohatší sociální síť.
- **Sociální kapitál** není nutně společensky prospěšný:
 - Když jsou lidé a instituce pevně zakotvení v sociálních sítích, nepotřebují hledat nové a lepší partnery, nejsou třeba inovace, naopak jsou považovány za ohrožující.
 - Soudržnost určité skupiny, komunity nemusí být nutně prospěchem pro společnost.
 - Stávající sociální vazby mohou působit i tak, že inovace a rozvoj brzdí .
- Z určitých činností v síti může profitovat nejen tato síť, ale i zcela jiná síť, někdy i paradoxně.
 - Díky **SK** teroristů (soudržnost, vzájemná důvěra) z Al Kaidy, který jim pomohl provést 11. 9. 2001 útok na tři cíle v USA (Twin Towers, Pentagon), stoupla v USA občanská participace a důvěra v instituce. Tzn., posílila se koheze společenské sítě USA, kterou chtěla síť teroristů poškodit

SK a sociální problémy

- Pokles SK a vzestup sociálních problémů spolu může úzce souviset.
- SK je základem stability komunity a její schopnosti, pomoci sama sobě. Záleží ovšem na tom, do jaké míry se obyvatelé určitého území (regionu, města, čtvrti, obce) cítí být součástí stejné komunity.
 - Hranice mezi tím, kdo do komunity patří a kdo ne se nevytvářejí jen teritoriálně, ale i socioekonomicky, kulturně a etnicky.
 - Teritorium také musí komunita považovat za vlastní, při jeho dosazení shora pak logicky vazby v „komunitě“, která není ztotožněná např. s politickým pojetím svého teritoria, budou slabší. Místní historie, kulturní dědictví, solidarita mezi obyvateli a jejich silná identita s regionem jsou také důležité faktory rozvoje.
 - Příklad: bývalé Sudety...
 - Příklad: Obyvatelé obcí kolem města na město údajně parazitují...
- Lidé s větší regionální identitou se více účastní komunitního rozvoje, ale na druhou stranu platí, že ten, kdo je obecně hodně aktivní, je také nejvíce připraven odejít z regionu např. za jinou prací, kdo chce naopak v místě definitivně zůstat, je také obecně nejvíce pasivní

Sociální kapitál v komunitě

- Čím více lidé v komunitě participují na vedení a rozhodování, tím větší je **sociální kapitál** komunity.
- Při formování komunity se ale **sociální kapitál** soustavně zvětšuje jen tehdy, pokud dochází k budování a obnově sociálních sítí všeho druhu...
 - ... jak horizontálních (neformálních sousedských a přátelských),
 - ... tak vertikálních (vůči institucím a společenským strukturám).
- To vše v návaznosti na základní emoční vazby v komunitě (když informace a důvěra prokvasí všechny sítě a spojnice mezi různými podskupinami a vrstvami komunity).

» Havrdová et al., 2013, s. 19.

Komunita

KCHP/TSPK

Teorie a metody sociální práce:
Sociální práce s komunitou

Význam komunity

- „V komunitě a skrze komunitu lze dojít ke spáse světa. Není nic důležitější. Přesto je téměř nemožné komunitu smysluplně popsat někomu, kdo ji nikdy nezažil – a většina z nás s opravdovou komunitou zkušenost nemá. (...) I tak se o to musíme pokusit. Neboť lidské plémě dnes stojí na prahu sebezničení.“

– *Jak je podle vás tento text starý?*

Význam komunity

- M. Scott Peck, V jiném rytmu, Vytváření komunit
- České vydání: 1995
- Americké vydání: 1987
- Jde o reakci na bipolární rozdělení světa a studenou válku
- *Nakolik platí úvaha i dnes?*
- *Je rozvoj komunit „spásou světa“ – ochranou před sebezničením?*

Význam komunity dnes

- Jan Váně, *Komunita jako nová naděje?: Náboženské (ne)institucionalizované komunity z pohledu sociologie náboženství*, Plzeň: ZČU, 2012.

Význam komunity dnes

- Charakteristikou doby je, že základní společenské pilíře (rodina, práce, politika, ekonomika, smysl života) jsou rozkolísány, tzn., stoupá nejistota.
- Tento společenský jev se popisuje jako proměna...
 - ...z období **moderny**
 - » (disciplína, askeze, rozum, byrokracie, oddělní veřejného a soukromého)...
 - ...na **pozdní modernu**
 - » (nejistota spojená s individualizací, diferencovanost různých oblastí společenského života);
 - pevná modernita se stává tekutou (Zygmunt Bauman).
- Druhým typickým znakem pozdní moderny je všudypřítomná názorová a hodnotová pluralita.
 - Žádná instituce už nemůže získat velkou masu lidí, kteří by se s ní a jejími názory plně identifikovali.

Význam komunity dnes

- Tento jev doprovází důraz na spotřebu a konzumerismus - v obojím jde zdánlivě o svobodnou volbu, v důsledku ale vedou k labilitě a nerozhodnosti.
- V době individualizace a individualizačních tlaků se proto hledají a obnovují formy soužití, které umožňují nalézt pevný bod v době nejistoty a nestability.
- Jde vlastně o adaptační mechanismus a obrannou strategii, aby mohl jedinec i společnost formulovat svou vlastní identitu a utlumit a diverzifikovat všudypřítomnou nejistotu, strach a labilitu.
- *Vymyslete příklady z vašeho okolí, ilustrující tyto jevy.*

Hodnoty ve společnosti ČR

- Libor Prudký a kol., *Inventura hodnot: Výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*, Praha: Academia, 2009.
 - Klesá význam rodiny, stoupá význam přátel
 - Klesá význam seberealizace v práci, stoupá význam seberealizace ve volném čase
 - Klesá význam angažmá ve společnosti, stoupá význam tzv. hedónismu (žít spokojený život, ne jen nutně *carpe diem*)
 - Posiluje diferenciaci společnosti na základě bydliště (kraj) a vzdělání

Význam komunity

- J. Váně:
- Pojem komunita má proto (viz výše) v dnešní době punc „ztraceného ráje“
- Promýšlení toho, co je komunita a jak funguje, je fakticky hledáním, zda ještě něco drží společnost pohromadě.

Komunita

- Dle **Navrátila** (2001):
 - Zájmová komunita. „Komunitou se v tomto případě rozumí skupina lidí, kteří mají společné zájmy...” (etnický původ, zdravotní postižení).
 - Asociovat si komunitní sociální práci s terapeutickými komunitami je běžné jen v ČR, jde tedy spíš o výjimku, psychologizaci komunitní sociální práce!!!
 - Teritoriální komunita. „Komunita v tomto smyslu označuje lidi, kteří žijí na společném území. Velikost území přitom není rozhodující.“

Na čem závisí výsledná podoba komunity:

Existenční základ
relačních vazeb

geografické umístění

Primární příčiny
interakcí

založené na činnosti

založené na „víře“

Četnost interakcí

**poměrně
četná**

(malá místní spol.
sousedské skupiny)

**poměrně
řídka**

(místní síť
kamarádů)

**poměrně
četná**

(komunity,
kolektivy)

**poměrně
řídka**

(místní síť
kamarádů)

Sociální práce s komunitou...

- ...je práce se sociálním systémem tvořeným relativně stálými vazbami a vztahy mezi lidmi, kteří společně obývají nějaké místo (dům, obec, městskou část) a dlouhodobě v něm žijí (Havrdová).
 - ... spočívá v ovlivňování sociálních změn prostřednictvím analýzy sociálních situací a formování vztahů mezi různými skupinami v komunitě tak, aby jako celek sama dospěla k realizaci žádoucích změn (Navrátil).
 - ...spočívá v organizaci akcí místního společenství, jejichž cílem je naplnění určité místní potřeby nebo řešení místního problému. Sociální pracovník může potřebu či problém analyzovat, plánovat postup, iniciovat akci, koordinovat činnost účastníků (jednotlivce, instituce), propagovat akci, hodnotit její účinky (Matoušek, Metody...)

Limitující podmínky komunitní práce v ČR

- malá připravenost řešit pospolu společné problémy díky historii manipulace s občanem a „individuálnímu konzumu“
- očekávání členů komunity, že jejich problémy má řešit někdo jiný
- úřady preferují řízení lidí před podporou participace (pasivní občan = dobrý občan)
 - omezené množství financí na projekty
 - chybějí legislativní, finanční a organizační podmínky pro systémová opatření
- (Kinkor, in Matoušek, Metody...)

Význam primárních zdrojů pomoci v komunitní práci

KCHP/TSPK

Teorie a metody sociální práce:
Sociální práce s komunitou

Otázka z první hodiny (Pavel Navrátil)

- Jde o pomoc komunitě stejně jako by to byl jednotlivec, nebo je práce s komunitou nejúčinnějším řešením problémů jednotlivců, protože se tak pracuje s jejich prostředím?

Česká sociální práce

- MUSIL Libor, „Tři pohledy na budoucnost sociální práce,“ in *Rizika sociální práce*, ed. Martin Smutek – Friedrich W. Seibel – Zuzana Truhlářová, Hradec Králové: Gaudeamus, 2010, s. 11-25.
- V české sociální práci dochází k záměně řešení příčin problémů s jejich následky:
 - Sociální služby a „sociální dávky“ jsou nejlepším způsobem zvládání obtížných životních situací.
 - Sociální pracovníci tedy svým klientům nepomáhají s řešením příčin nedostatečného uspokojování jejich potřeb.

Problémy české sociální práce

- Od sociální práce se očekává, že bude řešit akutní důsledky omezené soběstačnosti chudých nebo znevýhodněných jedinců místo toho, aby řešila problém nezvládaných sociálních interakcí jedinců, skupin a organizací způsobem, který spočívá v souběžném působení na obě "strany" nezvládané interakce.
- Od sociálního pracovníka se tak neočekává, že bude „mostem“ mezi lidmi v nesnázích a společnostmi, ale že za pomoci sociálních služeb a tzv. „sociálních dávek“ vyřeší neuspokojené potřeby lidí v nouzi.

Důsledky záměny řešení příčin s jejich důsledky

- Podle Musila to znamená pro sociální práci trojí:
 - Problém, který je jinak běžně považován za předmět sociální práce (nezvládání interakcí jedince, skupiny či komunity s jejich prostředím), není v české společnosti jako problém uznán;
 - proto se ani neočekává, že sociální práce bude působit na obě strany, že zprostředkuje vzájemné přizpůsobení mezi znevýhodněnými a společností;
 - sociální práce je tak v důsledku považována za něco jiného, než je tomu např. v zahraničí a než vyplývá z její tradice.
- Sociální práce v Česku tak vlastně sklouzla ve svém vývoji nazpět, někam před počátky konstituování sociální práce jako samostatného praktického oboru a vědní disciplíny.

Moderna a sociální práce

- CHYTIL Oldřich, „Důsledky modernizace pro sociální práci,“ *Sociální práce/Sociálna práca* 4 (2007): 64-71.
- Sociální práce je produktem tzv. moderny (období po 1. svět. válce)
 - SP vzniká jako funkcionální odpověď na strukturální změny spojené s vznikem, budováním a rozvojem industriální společnosti, protože proces modernizace lidi připravil o tradiční sociální opory.
 - Vazby vzájemné pomoci a ochrany tak přešly od přirozeně daných – primárních zdrojů, ke zdrojům uměle vytvořeným – sekundárním
 - Sociální práce vzniká jako nástroj institucí sekundární sociability, jejichž úkolem je řešit problémy společnosti generované procesem modernizace

Problémy postmoderní sociální práce

- Dnes už nejde o společnost industriální, ale o společnost služeb
- Na SP je proto aplikován „ekonomický kód“
- Problémy nemají svou příčinu ve společnosti nebo jednotlivci – jsou produkovány sociálně, ale nutnost vyrovnat se s nimi je individualizována
 - Sociální ochrana se rozchází se společností
 - SP přestává být legitimizována
 - SP nemusí být v budoucnu veřejně financována
 - Při individuální SP nelze počítat s primárními zdroji pomoci (rodina)

Budoucnost SP dle O. Chytila

- „S určitostí se dá tvrdit, že ti, kteří potřebují služby sociální práce, si je nebudou moci koupit, poněvadž nemají peníze. Pokud budou mít peníze, nebudou potřebovat sociální práci (s. 69-70).“

Komunitní práce v postmoderně

- Např. **komunitní rozvoj** bude těžko financovatelný z veřejných prostředků tak jako doposud; **komunitní vzdělávání** nebude mít smysl, když je vzdělání chápáno jako individuální záležitost
- **Komunitní organizace** však může být reakcí práce na individualizace – probuzení *sense of community*
- **Komunitní ekonomika** může být protiváhou kapitálu ovládajícímu ekonomiku a společnost, protože před ziskem upřednostňuje obecné blaho
 - V důsledku pak dojde k revitalizaci vazeb primární sociability, se kterými umí z metod SP nejlépe pracovat KP

Moc

- Dominance nad někým, ovládání někoho vs. schopnost věci uskutečnit
 - SPracovník disponuje obojím (pomoc a kontrola)
 - Klient disponuje obojím (mobilizace vlastních zdrojů a zneužívání pomoci)
- V KP jde ale jen o druhou formu moci: schopnost věci uskutečnit
 - Tuto formu moci jde posilovat: **Zmocnění** (empowerment), příp. uschopnění
 - Neúčinnější formou jejího posilování je spolupráce ve skupině/komunitě – **zdroj moci je ve společenství** (celek je víc než souhrn jeho částí)

Komunitní práce

- Úkoly sociálního pracovníka:
 - Analýza problémů a potřeb komunity
 - Plánování procesu KP
 - Inicializace vzniku/semknutí komunity
- SP svým působením komunity vytváří – konstruuje (konstruktivistický přístup) s tím, že **rozhodnutí jsou na komunitě, nikoliv na SP**
 - Důvody pro to nejsou jen etické, ale i pragmatické:
 - Komunita se konstruuje tím, když své problémy sama pojmenovává a plánuje jejich řešení

Participace členů komunity na procesu KP

- **Nominální participace** členů komunity
 - formální účast kvůli legitimizaci činnosti organizace
- **Instrumentální participace** členů komunity
 - je chápána jako levný prostředek k dosažení cíle
- **Reprezentativní participace** členů komunity
 - vede ke sběru jejich názorů na projekt organizace
- **Transformační participace**
 - Má pomoci znevýhodněným/nevědomým klientům pomoci získat větší důvěru v sebe sama
 - Klienti sami ale o zplnomocnění nestojí (sic!!!), jde jim o jejich vlastní bezprostřední, hmatatelné, konkrétní zájmy a cíle
 - Participace na dosahování cílů je tak prostředkem ke zplnomocnění
 - Zplnomocnění členů komunity je zájmem organizace, která KP realizuje, i když je fakticky jeho cílem zánik/přesun organizace

Opakování:

Sociální kapitál v komunitě

- Čím více lidé v komunitě participují na vedení a rozhodování, tím větší je sociální kapitál komunity.
- Při formování komunity se ale sociální kapitál soustavně zvětšuje jen tehdy, pokud dochází k budování a obnově sociálních sítí všeho druhu...
 - ... jak horizontálních (neformálních sousedských a přátelských),
 - ... tak vertikálních (vůči institucím a společenským strukturám).
- To vše v návaznosti na základní emoční vazby v komunitě (když informace a důvěra prokvasí všechny sítě a spojnice mezi různými podskupinami a vrstvami komunity).

» Havrdová et al., 2013, s. 19.

Opakování

Antropologická východiska PSKPS

- Neštěstí potkává lidi od nepaměti a lidé ho od nepaměti umějí zvládat
- Svépomoc a vzájemná pomoc je nejčastější reakce na mimořádnou událost
- Pomáhání pomáhá zvláště těm, kteří pomáhají
- Člověk si dokáže pomoci sám, zejména když ho ostatní podpoří
- Neštěstí a reakce na něj mají stejně jako lidská důstojnost, život a smrt společenský charakter
- PSP vychází ze společenství a zaměřuje se na něj
- Výsledkem neštěstí je i zkušenost, které umožňuje přípravu na příští událost

KP z teologického hlediska

- **Teologická antropologie:** Z křesťanského pohledu se Bůh na lidi spoléhá, že dokáže odhalit své schopnosti, které jim umožní jednat svobodně a o své vůli – uschopnění
- **Teologická sociální etika:** Ježíš Kristus neplédoval za destrukci tehdejšího společenského řádu (jak od něj mnozí očekávali nebo mu podsouvali), ale za to, aby do něj jeho učedníci přinesli novou kvalitu. **Pro KP je proto klíčový pojem subsidiarity**
- V KP jde z teologického hlediska o zdařilý životní management ve smyslu odpovědnosti individua za svůj život, za své okolí a vůči Bohu
- Příklad:
 - Komunitní centrum sv. Prokopa (<http://www.centrubutovice.cz/>)
 - Komunitní centrum Matky Terezy (<http://www.kcmt.cz>)

Rizika sociální práce s komunitou

Rizika sociální práce s komunitou

- Sociální inženýrství = manipulace
- Využíváno autokratickými režimy i demokratickou politikou
- „Vlak jede tam, kam se mu postaví koleje...”
- Dnes se používá i v jiném významu – ohrožení bezpečnosti firmy/organizace pomocí manipulativních informací nebo získávání informací manipulací přes internet nebo telefon

Sociální inženýrství v historii

- Nacismus:
 - Propaganda
 - Blut und Boden (krev a půda)
 - Existoval plán na poněmčení okupovaných území
 - Poněmčení se mělo týkat i krajiny
- Komunismus:
 - Propaganda
 - Celek – společnost má přednost před částmi – jednotlivci/rodinami
 - Kolektivismus
 - Vyvlastnění soukromého vlastnictví (JZD)
 - „Dobrovolné“ kolektivní akce
 - » (<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10195164142-vypravej/bonus/6667-co-byly-akce-z-a-jake-z-nich-mel-clovek-uzitek>)
 - Kolektivní výchova
 - Společnost rozhoduje o osudu jednotlivce (výběr školy, umístěnky)
 - Koldům
 - » (<https://www.youtube.com/watch?v=WFPM2-4jZwA>)

Příklady SI v nedávné české historii

- Odsun německojazyčného obyvatelstva
 - (<http://dejiny.ceskatelevize.cz/211543116230110/>)
- Komunismus
 - Nucené stěhování Romů

Opakování:

SK jako součást levicové politiky

- Britská vláda (Labour Party, tj. Strana práce, britská soc. dem.) věnovala pozornost SK v SPo a roli státu při vytváření SK (cca 2002-2010).
- Vyvážené výdaje státu na veřejné statky jako vzdělání a sociální zabezpečení zmírňují ekonomické a sociální rozdíly, a následně tak vytváří prostředí, které stimuluje sociální důvěru, komunitní a spolkový život. Tím se vytvářejí podmínky pro lepší zdraví, nižší kriminalitu, ekonomický růst a aktivní občanství.
 - V tomto pojetí SK nefunguje jen sám od sebe. Musí přijít impuls v podobě veřejných výdajů – tzn. jde o veřejný kapitál, do kterého lze investovat.
- To se nakonec projeví i tím, že takoví občané jsou ochotní volit vládu, která tento proces podporuje a iniciuje.
 - Stát si vlastně korumpuje voliče
- Opačně tento proces platí také

Současné příklady manipulace s

komunitou/společností

- Urbanistická opatření údajně zvyšující kvalitu života ve městě:

- (<http://www.cbarchitektura.cz/2014/07/before-after.html#more>)

- » fotografie jsou z jiných ročních období!!!

- Více než blízký příklad: Lannova třída v ČB

- (https://www.google.cz/search?q=Lannova+t%C5%99%C3%ADda&es_sm=93&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=HdWGVPmdMozXPP70gNAB&ved=0CAkQAUoAg&biw=1280&bih=899#imgdii=)

- Zadání výzkumu od EU:

- Vymyslet aplikaci, která zvýší zájem mládeže o politiku a veřejné věci

Občanská společnost

(Jan Sokol)

- Komunitní práce je součástí občanské společnosti a práce v rámci občanskou společností
- Občan – v cizích jazycích ve významu měšťan (např. *the citizen* od *the city*)
- V češtině měšťan často ve významu bohatý a omezený sobec
- Sice zjednodušeně, ale částečně platilo:
 - měšťan = hovořící německy
 - vesničan = hovořící česky
- Moderní česká společnost vzniká v 18. a 19. stol. na jazykové identifikaci s národem a na venkově
- Nezájem o politiku, veřejné věci, společné problémy, atp., tzn. slabá občanská společnost je dán historickým dědictvím:
 - Venkovských vrstev, pro které byla politika věcí (německých) měst
 - Komunismu a jeho sociálního inženýrství a sociálních experimentů
- V Česku také platí paradox: Města spíše pravicová, venkov spíše levicový i když ve zbytku Evropy je to opačně

Subsidiarita

- Upřednostnění lidské osoby a její svobody před kolektivní organizací
- Politická organizace má jedinci jen pomáhat s jeho sebeuskutečněním
 - má mít **důvěru** v schopnosti a potenciál jednotlivce!!
- Původ pojmu: Pius XI., *Quadragesimo anno* (1931)
 - Subsidiarita je věcí spravedlnosti
 - Může být chápána podpůrně (mobilizovat, dávat prostor) nebo restriktivně (nevměšovat se i za cenu snížení kvality)
- V současné sociální politice je nesamozřejmá a někdy je i odmítána, protože klade důraz na emancipaci občana
- Pojem je využíván i zastánci silnějšího a paternalistického státu
- Míčka (2013): Subsidiarita není v souvislosti se SP prakticky vůbec zvažována; pokud je, tak jen okrajově (výjimka Kodex CHČR)

Subsidiarita v komunitní práci

- Zneužití pojmu subsidiarita v sociální politice a sociální práci:
 - „Posilováním státu posilujeme svobodu a samostatnost občanů“
 - Stát a jeho instituce se jakoby stávají „kompenzační pomůckou“ pro občany, ve skutečnosti je však na sobě činí více závislími
 - Kontrola bez pomoci
- Subsidiární komunitní práce
 - Podpůrné pojetí: Posilování svépomoci v komunitě a sebeorganizace komunity
 - Restriktivní pojetí: Nenutit do komunitních projektů ty, koho se netýkají, nemusí týkat; nemá o ně zájem a komunitu tím nepoškozuje